

Nr 4/2008, 2. årgang

Tynset

TEMA: **Miljø**

Informasjonsmagasin
fra Tynset kommune

Fra idealisme til næringsutvikling

Mens regjeringen avsetter på neste års statsbudsjett 45 mill. kroner til forskning på biobrensel, kan Holmen Biovarme på Tynset slå seg på brystet å si velkommen etter. Daglig leder Leif Østgårdstrøen er stolt over at tynsetingene var tidlig ute med å tenke alternativ og klimavennlig opp-varming. De har bygget ut og tenkt biobrensel i 10 år!

– Vår ambisjon er å være i front både regionalt og nasjonalt når det gjelder bioenergi. Biovarme og fiber er infrastruktur, vi ser synergieffekter i å se dette samlet, sier styreleder i bedriften, Ivar Often.

I desember avgjøres om Holmen Biovarme også får konsesjon til å bygge fjernvarmeanlegg i Oppdal i samarbeid med Oppdal E-verk. Her konkurreres det med Trondheim Fjernvarme AS og Trønder Energi AS.

Holmen Biovarme ble etablert i 1998. Eiere var Tynset kommune, Hedmark Fylkeskommune og Nord-Østerdal Kraftlag AL (NØK). Hovedmotivasjonen var å skaffe billig oppvarming til kommunale og fylkeskommunale bygg og tilliggende bygg i Tynset sentrum ved bedre utnyttelse av skogressursene.

Senere har det skjedd endringer i eierforhold, da NØK etter hvert så biosatsing som en naturlig del av energiproduksjonen i regionen og kjøpte seg opp i Holmen Biovarme. NØK og har nå eierdominans, mens kommunen og fylket fortsatt eier mer enn en tredjedel av aksjene siden de mener dette er en viktig del av kommunens infrastruktur.

Holmen Biovarme leverer energi basert på pellets og flisfyring. 90 prosent av energiproduksjonen er biobrensel, og fyringsanlegg er etablert både på Tynset og Tolga. Kunder er hustander, bedrifter og kommunale anlegg i Tynset og Tolga sentrum. – Vi er også største aksjonær i nærvarmeanlegg i Vingelen, opplyser Østgårdstrøen.

Cirka 100 private husstander i Tynset sentrum er påkoblet Holmens anlegg til en påkoblingskostnad på 40.000 kroner per husstand. Dette er lønnsomt for huseiere som har sentralfyr som må utskiftes eller har omfattende vedlikeholdsbehov.

– Det er de store energibrukerne som tjener mest på denne type energikilde. For private hustander er den økonomiske gevinsten liten sett i forhold fyring med elektrisk strøm og egen hogd ved. Den største fordelen i tillegg til miljøaspektet er det å ha jevn varme til forutsigbar kost i huset, mener Østgårdstrøen. Når det gjelder miljøgevinst viser han til dette regnestykket:

Holmen Biovarme produserer energi tilsvarende 16-17 millioner kilowattimer. For å produsere tilsvarende energimengde kreves et oljeforbruk på 2 millioner tonn som fører til et CO₂-utslipp på fem millioner tonn. Dette tilsvarer 10 millioner flyreiser Trondheim Oslo.

- Ingen tvil om at dette er en miljøvennlig måte å fyre på, fastslår direktøren.

Kapasiteten i ledningsnettet i Tynset sentrum er på 12 GWh årlig, men pågående utbygging med ringledning rundt hele sentrum øker dette til 15 til 20 GWh. Det gir en omsetningsøkning fra 8 til 14 millioner kroner.

Siden etableringen i 1998 har Holmen Biovarme investert for nærmere 50 millioner kroner. Av dette er ca 10 millioner kroner tilskudd fra ENOVA SF. Biobrenselanlegg krever kompetent driftspersonell.

– Dette betinger samarbeid med ulike miljøer og kompetanseoppbygging, presiserer Østgårdstrøen.

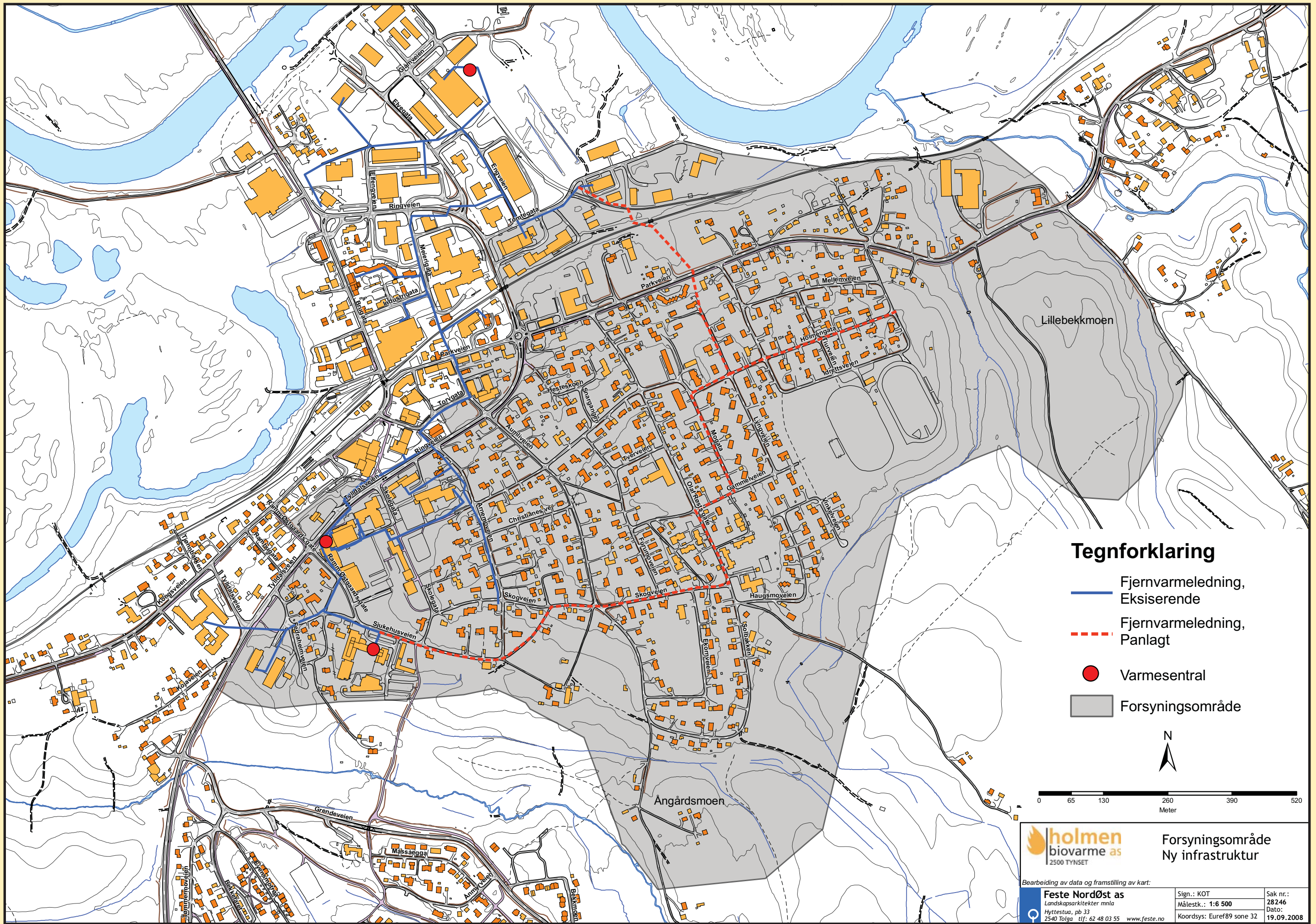
Råstoff får de fra Materialbanken i Vingelen og Ring Flis, en sammenslutning av lokale bønder på Tynset. Pellets produseres i bedrifter på Røros og Elvål. Nettverkssamarbeidet omfatter også bedriften Jan Fire Norge AS som leverandør av pelletsbrennere og NØK. Dette genererer 10 til 20 årsverk til sammen, opplyser Østgårdstrøen.

Hvert år trenger bedriften 1.2 tusen tonn pellets. Holmen Biovarme AS har flere prosjekter på gang som krever utvidelse. Til sammen krever fyringsanleggene totalt 10 000 m³ – 15 000 m³ flis, fra tømmer, tynningsvirke bjørk osv. Gjenveksten i regionen er 7 ganger høyere. Da snakker vi bare om Alvdal, Tynset og Tolga.

Holmen Biovarme planlegger nå et forbrenningsanlegg på Alvdal til 90 millioner kroner. Dette skal blant annet forsyne Synnøve Finden, Alvdal Skurlag og Alvdal sentrum med energi.

Fra fjellregionen transporterer Fias i dag 10 000 tonn avfall ut av regionen til forbrenningsanlegg. Dette utgjør 75 prosent av kapasiteten til det nye anlegget på Alvdal som blir på 12 000 tonn. Resten av avfallet vil komme fra tilliggende områder.

I følge Østgårdstrøen vil både miljøeffekten og den økonomiske gevinsten for blant annet Synnøve Finden være stor. Redusert oljeforbruk tilsvarer 2650 tonn CO₂ per år. Hvis avfallsmengden hadde blitt deponert ville dette utgjort 6 200 tonn CO₂. Finden vil spare en halv million kroner i strømutfgifter i året.

Tegnforklaring

- Fjernvarmeledning, Eksisterende
- Fjernvarmeledning, Planlagt
- Varmesentral
- Forsyningsområde

**Forsyningsområde
Ny infrastruktur**

Bearbeiding av data og framstilling av kart:

Feste Nordøst as Landskapsarkitekter mmla Hyttestua, pb 33 2540 Tolga tlf: 62 48 03 55 www.feste.no	Sign.: KOT Målestk.: 1:6 500 Koordsys: Euref89 sone 32	Sak nr.: 28246 Dato: 19.09.2008
---	--	--

Informasjonsmagasin Tynset kommune
Nr. 4/2008, 2. årgang

Utgiver
Tynset kommune, 2500 Tynset

Redaksjonen
Siri Granum (rådmann og ansvarlig redaktør), Reidun Joten (leder servicetorget), Beate Hjertager (kultursjef), Astrid Alice Haug (arealplanlegger), Per John Valle (teknisk sjef), Jan Inge Grøndalen (utdanningsjef), Anne Bruaset (helsesekretær), Ingrid Eide (fotograf og journalist)

Kontakt
Telefon: 62 48 50 00
Epost: postmottak@tynset.kommune.no

Grafisk utforming
Thorbjørn Liell
© 2008 Eireway Ltd
www.eireway.ltd.uk

Foto 1. omslagside: Tynset-brua
© 2007 Thorbjørn Liell

Opplag
3.300

Trykk: GRØSET™
Denne trykksak er produsert etter miljøstandardene ISO 14001, EMAS og Svanemerket.
Produksjonen er klimanøytral, CO₂-utslippet er kompensert.

Politiske møter i januar, februar og mars 2009

22. januar	09:00	Formannskapet
22. januar	09:00	Politikerdag
27. januar	18:00	Kommunestyret
5. februar	09:00	Formannskapet
19. februar	09:00	Formannskapet
24. februar	18:00	Kommunestyret
24. februar	18:00	Kommunestyret
5. mars	09:00	Formannskapet
19. mars	09:00	Formannskapet
26. mars	09:00	Politikerdag
31. mars	18:00	Kommunestyret

Annonsering i informasjonsmagasinet

Organisasjoner og næringsliv kan annonsere i våre spalter. Ta kontakt med annonseansvarlig Thorbjørn Liell i Eireway Ltd for ytterligere informasjon og bistand ved utforming av annonsemateriell.

Annonsepriser

Størrelse	Pris eks. mva.	Pris inkl. mva.
1/1-side	3.400,00	4.250,00
1/2-side	1.800,00	2.250,00
1/4-side	950,00	1.187,50
1/8-side	500,00	625,00

Det gis 25% rabatt på 2-3 innrykk og 35% rabatt på 4 innrykk.
Pris på andre formater og størrelser gis på forespørsel.

Frist for innlevering av annonser til nr 1/2009

Fredag 20. februar 2008.

Kontaktinformasjon annonsesalg

Eireway Ltd, Tolga Handelssenter, 2540 Tolga

Ansvarlig Thorbjørn Liell
Telefon 62 11 71 99
Epost info@eireway.ltd.uk

Leserhjørnet

Vi ønsker en god dialog med alle våre innbyggere. Leserhjørnet er plassen for ros, ris og spørsmål til kommunen. Neste frist for innsending er som annonsefristen oppgitt ovenfor.

Send e-post til postmottak@tynset.kommune.no eller brev til Tynset Kommune, Servicetorget, 2500 Tynset. Merk gjerne brevet eller eposten med "Leserhjørnet."

CO₂-binding i praksis

Tre som vokser binder CO₂ fra luften. Den norske skogen vokser ca 26 millioner kubikkmeter i året. Netto opptak utgjør ca 27 millioner tonn CO₂ pr år. Det tilsvarer halvparten av det norske utslippet.

Store trebygg - store CO₂-lagre

Store bygg som er bygget i tre utgjør store CO₂-besparelser. I dette treet ligger det lagret store mengder karbon. I tillegg kommer substitusjon - det at treprodukter erstatter produkter med høyere klimagassutslipp. Om Tynsetbrua hadde blitt bygget i stål, aluminium eller betong, ville det gitt mye høyere utslipp av CO₂. Besparelsen er med andre ord dobbelt så stor!

Kilde: www.mediaplanetonline.no. Foto: Thorbjørn Liell

Rådmannens side

Det er mørk november, og førjulstid. I skrivende stund er det fem kuldegrader, og et hvitt snøteppe har lagt seg over åker og eng. Det lyser opp i mørketida, og gir oss en liten følelse av at alt er som før - vi fikk vite at verden trues av store klimaendringer dersom vi ikke foretar oss noe raskt.

Foto : Ingrid Eide

Klimakrisen kan være irreversibel, og det påhviler oss alle et ansvar å redusere klimagassutslipp for å bremse den globale oppvarmingen.

MILJØ er derfor et viktig og aktuelt tema i julenummeret av magasinet vårt.

Miljøverndepartementets definisjon av miljø:

For at framtidens generasjoner skal ha tilgang til et godt miljø og ren natur, må hensynet til miljø være gjennomgripende i alt vi foretar oss. Norge skal bygge sin miljøpolitikk på prinsippet om bærekraftig utvikling, som rommer et krav om solidaritet med kommende generasjoner nasjonalt og internasjonalt. Dette innebærer vern av livsnødvendige miljøressurser, og en forsvarlig forvaltning av naturressurser.

Tynset har heldigvis rikelig av både ren og frisk natur. Deler av den er vernet for ettertiden som del av Forollhogna nasjonalpark, Knutshø landskapsvernområde og mange mindre naturreservater.

Vi vet i dag at det ikke er tilstrekkelig bare med vern av natur, vi må også redusere vårt energiforbruk og våre klimagassutslipp - også lokalt, selv om mye må løses nasjonalt og internasjonalt.

Kloden vår har fått feber, gjennomsnittstemperaturen har steget med 0,6 grader de siste årene. Dette skyldes flere ting, men det er særlig de menneskeskapte utslippene av klimagasser som bidrar til det.

For å få et bedre bilde av hvordan det står til i Tynset, har vi, i samarbeid med Alvda, satt igang arbeidet med å lage en kommunedelplan for energi- og klima.

Her håper vi på bred folkelig oppslutning, og at dere innbyggere vil engasjere dere på mange hold når vi skal lage handlingsplan på nyåret.

Det er ikke bare innstramninger og pålegg som hjelper, men også endringer i måten vi er vant til å leve på.

For eksempel:

Økt satsing på skogbruk. Tynsetbrua er et godt eksempel på at tre kan brukes i stedet for stål.

Flisfyring bygges stadig ut i Tynset, og er med på å vri bruken av energi fra strøm til bio - oppvarming.

Ved å bli bevisst på å slå av lamper og lys når vi er borte, redusere temperaturen innendørs og heller ta på et ekstra klesplagg sparer vi både miljøet

og hver og en av oss for lavere strømregninger.

Vi kan tilrettelegge for mindre behov for biltransport ved å bedre kollektivtilbud mellom tettstedene og kommunene i regionen.

Ved å planlegge tettere boligbygging vil det være lettere å samarbeide om fjernvarme.

Det er mange utfordringer å ta fatt i. Vi må tenke både kort- og langsiktig på samme tid og vi må også ha et større perspektiv enn bare nærmiljøet.

Kanskje kan vi bruke førjulstida på å minne hverandre om at det finnes andre verdier enn bare de materielle, og lete frem slagordet "tenk globalt, men handle lokalt!"

En riktig god jul og et godt nytt år ønskes til alle leserne våre.

Hilsen

Siri Granum

Rådmann

Tekst og foto : Ingrid Eide

FIAS

– gjenvinner det meste

På denne tida av året kan kaffen inntas sittende på en stol. Det er det sjelden ellers i året, forteller Kjell Håvard Løkken og Per Erik Eriksson ved Fias på Tynset.

Tid til å slå av en prat med kunder som er innom kan det også bli på denne tida som er den roligste i hele året. Dette er sosiale arbeidsplass og personlige kontakten er viktig, understreker Løkken og Eriksson.

I sommerhalvåret derimot, når folk rydder og pusser opp går det i ett hele dagen. Da blir både åpningstider og stab utvidet. Fias holder da åpent enkelte lørdager i tillegg til ordinære åpningstider.

Til gjenvinningsstasjonen på Tynset kommer stort sett husholdningsavfall. Næringsavfall leveres også her, men bedrifter kan gjøre direkte avtaler med Reco som henter avfallet og kjører direkte til mottaket på Eid i Tolga kommune. Fias er nå eier av Reco.

Avfall blir varme

Restavfallet blir kjørt til Eid hvor det omlastes og kjøres videre til Heimdal varmesentral til forbrenning. Varmesentralen forsyner blant annet boliger i Trondheim med fjernvarme. Fias får inn mellom 9 000 og 10 000 tonn restavfall i året. Forbrenning av denne mengden dekker det årlige oppvarmingsbehovet til ca 1.500 hustander. Fra 2011 planlegger NØK og Holmen Biovarme et forbrenningsanlegg på Alvdal.

På gjenvinningsstasjonen kan man kaste så å si alt husholdningsavfall, bortsett fra eksplosiver. Det går til lensmannen.

En bruktbutikk er knyttet til gjenvinningsstasjonen på Tynset. - Det er det slett ikke alle som vet! Alt som kommer inn her og som andre kan gjøre seg nytte av blir satt ut for salg i butikken. I andre etasje er det egen avdeling

for bøker og filmer. Her kan man gjøre funn om man tar seg tid. Både samlere og andre faste kunder kan komme innom både tre og fire ganger om dagen for å sikre seg go' biter.

-Folk kaster alt mulig, til og med uåpnede julegaver har kommet inn her, sier Løkken. Jeg ser mye jeg synes er rystende sløsing og kasting Når man arbeider på et sted som dette blir en imidlertid vant til det. Løkken har jobbet ved Fias i 10 år og i løpet av disse åra har søppelmengden bare økt på.

Lønner seg å sortere

For å få folk til å bli flinkere å sortere mener Fias at folks skal betale litt for å kvitte seg med restavfall. - Dette har vi fått mye kjeft for, fra utenbys boende som som har hytter eller fritidseiendom her spesielt. Men når de ser på hvor lave årsavgiftene generelt er i forhold til

andre steder skjønner de prispolitikken vår. Det skal lønne seg å sortere, og de som er flinke til det har nesten ikke restavfall, forteller Løkken.

70 prosent av kundene er flinke til å sortere, 30 prosent har mye å hente her. Av disse 70 prosentene er en høy andel kvinner, i alle aldersgrupper.

Kvinner generelt er helt klart mer bevisst på kildesortering enn hva menn er konstaterer Løkken. Dette gjelder også den yngre garde. Her kan man se resultater av holdningsskapende arbeid skolen. – Vi en klar endring i løpet av de siste fem år, påpeker Eriksson.

Værstingene er gruppa 50 +, mener de to. Vant til å bruke, vant til å kaste.

Fias gjennomførte i vinter en brukerundersøkelse. Fortsatt er det folk som ikke vet hvor vi holder til, og fortsatt er det folk som kaster i busker og kratt. For noen er fortsatt Nittedals det enkleste. Kanskje har det litt med gamle fordommer å gjøre, men gjenvinningsstasjoner er kommet for å bli, mener Løkken.

Han forteller at i de første åra etter at Fias ble etablert var mange mildt sagt forbannet på

ordningen. – Og du verden så mye kjeft vi fikk de to første åra. Nå er folk blitt vant til det og mikroskopisk med kjeftbruk!

Styrker miljøprofilen

Den gjennomførte brukerundersøkelsen i mai i år viser at folk stort sett er fornøyde med Fias. Den viser en tilfredshet på 70 av 100 mulige. Men Fias målsetting er 80. Informasjon og holdningsskapende arbeid er viktig for å nå dette, mener Løkken.

Fias ligger generelt på lik linje med de 16 andre renovasjonsselskapene som gjennomførte samme brukerundersøkelse.

I vinter gjennomføres et prosjekt hvor det totale tilbudet til husholdninger og hytteabonnenter skal vurderes. Fokus blir satt på fremtidige oppsamlingssystemer og ordninger for kildesortering. At kundene oppfatter Fias som bare middels miljøbevisste vil informasjonssjef i Fias Hanne Maageng Olsen ha en endring på.

–Selv om vi har en henteordning for papir og restavfall, kan alle kildesortere avfallet og levere til returpunkter og gjenvinningsstasjon.

Øverst til venstre:

Kenneth Lindberg (t.v.) flyttet til Tynset for tre måneder siden og holder på å pusse opp huset. Da er FIAS god å ty til for å bli kvitt avfallet. Lettvint og greit, mener Lindberg.

Øverst til høyre:

Morten Andersen fra Eltron er ofte hit og kvitter seg med avfall som elektriske ledninger. – Hadde det ikke vært for FIAS måtte vi gjort som før i tida, brent av isolasjonen og solgt metallet!

Nederst til venstre:

Polske arbeidere på handletur. Vi merker at det blir flere og flere østeuropeere som bor og jobber her i regionen. De handler ofte i butikken, forteller Løkken (t.v.). I dag ble det et paraplystativ i messing.

Nederst til høyre:

Ordfører i Tolga, Erling Aas-Eng, må også gjøre opp for seg og sitt rest-avfall. Som telnesing er det for ham raskere å kjøre til Tynset enn gjenvinningsstasjonen på Tolga.

Oversikten viser avfall fra husholdninger i Fjellregionen som FIAS håndterte i 2007

Avfallstype	Mengde i tonn
PAPIR SUM	1513
Rent papir	1329
Bølgepapp	134
Drikkekartong	50
E E AVFALL	390
Kulde-/frysemøbler	12
Forbrukselektronikk	331
Næringsselektro/Renas	47
BIOLOGISKE FRAKSJONER	802
Hage/park	452
Trevirke	350
ANDRE RENE FRAKSJONER	775
Glass- og metallemballasje	361
Tekstiler	33
Skrapjern	360
Ombrukssalg	22
FARLIG AVFALL	98
RESTAVFALL	6078
Energigjenvinning	5701
Deponi	214
Grovavfall til ekstern sortering	163
Totalt fra husholdningene	9658
Sum materialgjenvinning	3661
Andel til materialgjenvinning	38%
Sum energigjenvinning	5701
Andel til energigjenvinning	59%
Sum gjenvinning	9362
Andel gjenvinning totalt	97%

Avfall pr innbygger	Mengde i kg
2007	
Fjellregionen	357
Norge	430
2001	
Fjellregionen	260
Norge	330

Total avfallsmengde er korrigert for miniabonnement (70% av standardabonnement) og fritidabonnement (10% av standardabonnement)

Fakta og historikk om FIAS Fjellregionen Interkommunale Avfallsselskap AS

Som det første av to selskaper i Nord-Østerdal ble FIAS 1. juli 2005 sertifisert i henhold til miljø- og kvalitetsstandardene NS-EN ISO 14001 og NS-EN ISO 9001. Sertifikatene ble fornyet ved resertifisering 6. mai 2008, og er gyldig frem til 6. juli 2011.

Torpet Avfallsselskap ble dannet i 1986 av kommunene Alvdal, Tynset, Tolga, Os og Røros. Selskapet skulle drive Torpet fyllplass samt innsamling av avfall i Alvdal, Tynset, Tolga og Os. Kommunene i Nord-Østerdal hadde innført tvungen renovasjon for alle. I april 1996 stiftet de tidligere "Torpet-kommunene" sammen med Stor-Elvdal, Engerdal, Rendalen, Folldal og Holtålen Fjellregionen interkommunale avfallsselskap. I 2002 ble FIAS omdannet til aksjeselskap.

Næringsrenovasjonen ble overdratt til Reco AS fra 1. juli 2006. FIAS eier nå 100 prosent av aksjene i Reco.

FIAS har operativ drift av renovasjons-tjenester for husholdninger og næringsliv som kjernevirksomhet. I dette ligger også drift av mottaksanlegg og omlastingsstasjon samt omsetning av avfallsfraksjoner. FIAS har 11 gjenvinningstasjoner og en omlastingsstasjon i regionen.

I 2007 gikk 93 prosent av avfallet fra husholdninger og næringsliv til gjenvinning. Av dette går 39 prosent til materialgjenvinning og 53 prosent til energigjenvinning.

Pendleren fra Oz

Siden Steinar Osflaten fra Os begynte å arbeide i Tynset kommune i juni, har han kjørt brukt bussen til og fra jobb. Ikke fordi han er en flink miljøfreak, men fordi det for ham er det mest praktiske.

– Bussholdeplassen er det rett utafor døra både hjemme og på arbeidsted som er Tynset kommune. Tidsmessig passer det også ypperlig å kjøre kollektivt til og fra jobb, sier Osflaten.

– Dessuten slipper jeg å skrape is og sitte å vegre meg på grunn av glatta gjennom vinteren. Jeg innbiller meg at jeg er passe miljøbevisst, men hovedmotivasjonen til at jeg velger å kjøre kollektivt er at det passer meg best i forhold til arbeidstid. Det går ikke mer enn ti minutter ekstra i forhold til å kjøre bil.

Osflaten mener at for dem som har behov for å forflytte seg i akse Røros Alvdal er det fullt mulig å kjøre kollektivt. Så snart man skal bevege seg på tvers av denne akse er det straks litt verre.

Å samkjøre med andre osinger kunne vært et alternativ, men med den ordningen ville han ha følt seg mer bundet.

Osflaten gir et tips til kommuner, næringsliv og organisasjoner: Vær bevisst med å legge møter til tider hvor det er mulig å benytte seg av kollektivtilbudet.

Reiseregnestykket nedenfor er relevant for Osflaten sin del.

Tekst og foto : Ingrid Eide

Klimaregnskap

Steinar Osflaten (tur/retur Os-Tynset)

Tabell til høyre viser ca 4 ganger større utslipp ved bruk av bil i forhold til buss. Enda mindre utslipp ved bruk av tog. Størst potensial for reduksjon blir det ved at mange tar buss eller tog.

200 dager pr. år x 80 km

= 16.000 km jobbkjøring

= gjennomsnittlig kjørelengde

i Norge pr. år

Bakgrunnstall/forutsetninger

Reiselengde: 40 km en veg – 80 km t/r

Forutsetninger: I dette tilfellet 1 person i bilen

Buss: Gjennomsnitt på 17 personer tur/retur (flere skoleelever nedover enn oppover).

Resultatet blir bedre jo flere som kjører buss

Regnestykke

Bil: 0,7 liter x 8 mil
= 5,6 liter x 2,86 kg CO₂ pr liter
= 16 kg

Buss: 5,6 liter x 5
= 28 liter x 2,86 kg CO₂ pr liter
= 72,8 kg CO₂ : 17 pers i snitt t/r
= 4,3 kg

En buss bruker anslagsvis 5-6 ganger mer drivstoff enn en bil.

Utslippsfaktor

2,86 kg CO₂ pr. liter

Kostnader t/r pr dag

Buss: Kr 94,-

Bil (kun bensin): Kr 65,-

(8 mil * 0,7 liter pr. mil * kr. 11,50)

Et forenklet regnestykke tilsier at hvis en buss har mer enn 10 passasjerer, vil den være miljømessig gunstig framfor en personbil. Dette baserer seg på at det i gjennomsnitt sitter 1,8 personer i en bil og at en buss bruker ca. 5-6 ganger mer drivstoff enn en bil. I bytrafikk vil buss kunne være miljømessig gunstig helt ned til 5 personer pr. buss. Dette skyldes at det i bytrafikk bare er rundt 1,2 personer i en bil, og at bilene gjerne står mer i kø enn en buss som kan bruke kollektivfeltet.

Utslipp og kostnader pr. person

CO₂e = CO₂-ekvivalenter

	Bil	Buss
Pr dag	16 kg CO ₂ e	4,3 kg CO ₂ e
Pr uke	80 kg CO ₂ e	21,5 kg CO ₂ e
Pr måned (20 dager)	320 kg CO ₂ e	86 kg CO ₂ e
Pris pr dag	Kr 65,- (kun bensin) Kr. 2,- pr. km gir kostnad på kr. 160,-	Kr 94,-

Klimaplan

I denne planprosessen må innbyggerne være med å delta. Det skal kunne ut i konkrete klimatiltak som alle som bor i de to kommunene kan bidra til.

Tekst og foto : Ingrid Eide

Tynset og Alvdal er i gang med å utarbeide lokale klimatilaksplaner. Astrid Alice Haug i Tynset kommune skal sammen med Hilde Aanes i Alvdal kommune bruke vinteren på å sette sammen et forslag til en etterlengtet og fornuftig energi- og klimaplan.

Fokus skal ligge på fire hovedområder: Stasjonær energibruk, landbruk, avfall og transport.

– Vi skal i dette planarbeidet synliggjøre tall og behov og foreslå tiltak. Det er viktig at klima- og energiplanen resulterer konkret arbeid – ikke bare ord. Derfor er det viktig at arbeidsmetoden er en prosess hvor folk deltar, poengterer Haug.

Det har vært arrangert oppstartseminar og møter hvor innbyggere, næringsliv og samarbeidspartnere har kunnet komme med innspill. Haug har vært på informasjonsrunder på skoler for å informere om arbeidet, og bidrar med det til et holdningsskapende arbeid allerede i skolen.

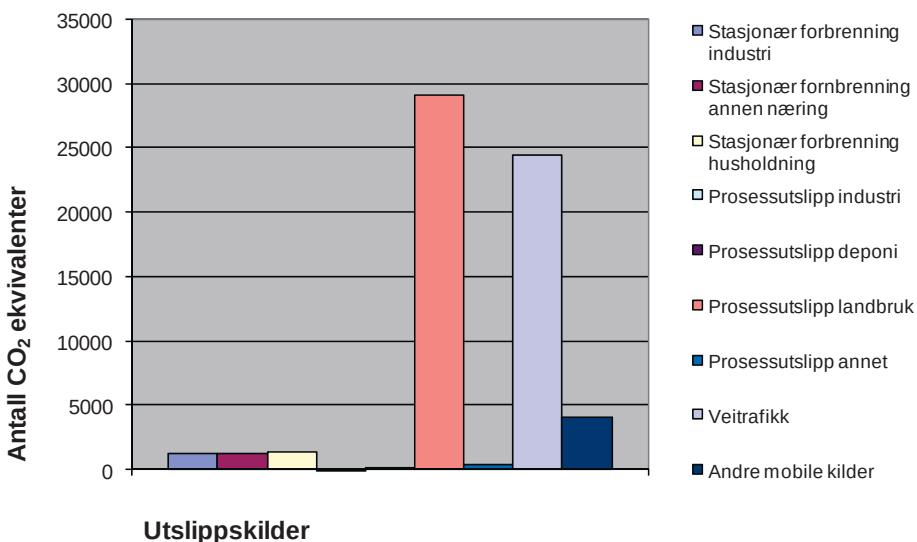
Ryggmargsrefleks

Aanes og Haug mener at miljøperspektivet må gjennomsyre ethvert planarbeid og politisk prosess i kommunene og bli en type ryggmargsrefleks hos politikere.

– De må i større grad legge til rette for at folks skal kunne ta miljøvennlige valg, mener Astrid Haug.

På Tynset og Alvdal er hovedutfordringen landbruk og transport. 39 prosent av klimagassutslippene i Tynset kommune kommer fra veitrafikk. I følge Haug er byene som værstinnger når de gjelder transport en myte. Distrikts-Norge er verre. 39 prosent av all bilbruk gjelder avstander over tre kilometer.

Kildefordelte utslipp Tynset 2006

På Tynset ligger CO₂-utslipp per innbygger på 11,5 tonn. Dette er høye tall sammenlignet med de seks større byene i landet som i gjennomsnitt ligger på 2,7 tonn.

Dette tallet er i følge Haug avhengig av hvor store utslippene fra landbruket er. Men ser man bort fra utslippene i landbruket vil totalt utslipp per innbygger fortsatt ligge på 6,1 prosent. De 10 siste åra har imidlertid utslipp fra landbruk vært stabilt mens transport har økt kraftig. Klimagassutslippene fra landbruket i Tynset utgjør 47 prosent.

Tiltak gir gevinst

Der utslippene er størst vil det normalt være mest å hente i forhold til tiltak og innsats for å redusere utslippene. Hva kan så gjøres?

Hilde Aanes mener det er viktig å påpeke at vi alle har et ansvar, både moralsk og etisk for å ivareta miljøet.

– For den jevne mann og kvinne handler det om å endre holdninger og vaner, og ikke minst bryte vaner. Ofte har klimavennlige tiltak både en helsemessig - og økonomisk gevinst. Man går i stedet for å ta bil og bruker kollektivtransport hvor man kan, foreslår Aanes.

– Når det gjelder landbruksutslipp er det viktig at aktørene sjøl er med i denne tiltaksprosessen. På nyåret starter vi arbeidet med å se på konkrete tiltak for å redusere landbruksutslippene i de to kommunene, opplyser Aanes.

Når det gjelder Bioenergi er Tynset kommune langt framme. De har siden 1998 vært medeier i Holmen Biovarme. Når det gjelder avfall står FIAS sentralt i planprosessen.

Nyttige nettadresser

- www.sft.no
- www.grønnhverdag.no
- www.nok.no
- www.enova.no
- www.fias.no
- www.regnmakerne.no
- www.klimakutt.no
- www.klimaguiden.no
- www.klimaveien.no
- www.klimaskolen.no

Økokjøringens ABC

Enkle tips for å redusere dine drivstoffutgifter og CO₂ – utslipp med minst 10 - 20 prosent:

- Bruk høyest mulig gir og hopp over gir
- Bruk gasspedalen omtensomt, slipp den i nedoverbakke
- Kjør med plass omkring deg og velg din egen rytme uten å stanse mer enn nødvendig
- Unngå tomgangskjøring
- Planlegg kjørerute og tidspunkt
- Unngå unødvendig bruk av takstativ, skibokser og last i bilen
- Sørg for riktig trykk i dekkene og vedlikehold bilen
- Bruk motorvarmer med tidsinnstilling ved under +5 °C
- Tenk miljø når du kjøper bil og velger drivstoff
- Velg kollektivt, ta sykkel eller bruk beina om det er mulig

Skole med miljøfokus

Tekst og foto : Ingrid Eide

Tynset Ungdomskole setter fokus på miljø og klima. Miljøperspektivet står sentralt i undervisningen i mange fag dette skoleåret.

Eleverrådet inviterte selv Astrid Alice Haug til å orientere om klimaplanen kommunen skal utarbeide, og hun utfordret skolen til å komme med innspill til planen. Skolen er allerede godt i gang med å jobbe med tematikken.

– Vi opplever at det begynner å bli et stort engasjement for klima og miljøspørsmål generelt, kan rektor Jarle Gullbrekken fortelle. I tillegg til å jobbe tverrfaglig og trekke miljøperspektivet inn i de fleste fag, planlegges ulike aktiviteter hvor skolen vil ha med seg tynsetingene og hele lokalsamfunnet å få gode miljøvaner. Leder og nestleder i eleverrådet, Line Joten og Mats Hodal Sønsmør, forteller at flere konkrete tiltak planlegges i forbindelse med en eventuell miljødag- eller uke en gang på vårcparten. En søppelaksjon står også høyt på lista. Rektor vil snarest melde skolen som helhet inn i Klimaklubben, et verktøy for dem som vil gjøre hverdagen litt grønnere!

Skolen satser på å motivere elever til å bli søppelplukkere i stedet for søppelkastere.

– Alle vil ha et rent og pent Tynset, og vi vil gjøre noe konkret som vises og som kan få opp øya til folk. Derfor starter vi med nærmiljøet. Både ungdom og foreldre har et forbedringspotensial, mener Mats Hodal Sønsmør og Line Joten. Som ledere i eleverrådet er de klar over at de nå må gå foran som gode eksempler!

Gjennom flere år har Tynset Ungdomskole deltatt i et samarbeidsprosjekt med en lærerskole og grunnskole i Malawi. Her har klima og miljø vært et av flere hovedtema. Det var også tema i konkurransen Lego League som en gruppe i 9. klasse deltok i november. Lego League er en skandinavisk kunnskapskonkurranse for elever mellom 10 og 16 år. Den arrangeres av stiftelsen FIRST Scandinavia for å

stimulere interessen for realfag.

Konkurransen går ut på å forske på og foreslå en løsning på en gitt samfunnsaktuell utfordring. I år var oppdraget klimaendringer. Elevene skal bruke teknologi for å løse en prosjektoppgave med en teoretisk og praktisk del. Den praktiske delen gikk i år på å konstruere og programmere en legorobot som gjennom ulike oppdrag skulle fjerne ulike forurens-

ningselementer. I den teoretiske delen forsket elevene fra Tynset på konsekvenser global oppvarming har for landbruket på Tynset og i Afrika. Dette la de fram for et dommerpanel på Gjøvik.

– Lego League har gjort oss mer bevisst på miljøet rundt oss. Vi tenker mer på hva vi gjør og ikke gjør i hverdagen som kan påvirke miljøet. Vi går, sykler og sparker mer og bruker mindre hårspray! Dessuten er vi blitt flinkere til å si fra å tørre å rettesette hverandre, sier tre av jentene i forskningsprosjektet Mariann Berger, Silje Spønnich Lund og Lisbet Saglass.

Rune Myren deltok i praksisgruppa som bygde den programmerte legoroboten.

Øverst:

F.v. Mats Hodal Sønsmør, rektor Jarle Gullbrekken og Line Joten

Nederst:

F.v. Rune Myren, Mariann Berger, Silje Spønnich Lund og Lisbet Saglass.

Påmelding til Ungdommens kulturmonstring på

www.ukm.no

Påmeldingsfrist er 19. januar. Den lokale monstringen foregår i
Folldal Kino 7. februar kl 18.00

Arrangementer 2009

Lørdag 24. jan. kl 15.00 i Nystua
"One life to Live!"

En musikalsk reise gjennom livet med Rønnaug Rauk Sundling (sopran), Odin Tikander (baryton) og Toril Siksjo (pianist).
Konsert i to deler med et variert repertoar fra musikal og opera gjennom de siste 200 årene.

Litt om utøverne:

Rønnaug, Odin og Toril har kjent hverandre siden 1997 fra Skien Videregående skole. Siden den gang har de hatt gleden av å jobbe sammen ved ulike anledninger, selv om de har hatt ulike geografiske baser.
"One Life to Live!" hadde premiere i Fenslet i Hønefoss 24. oktober 2008. Forestillingen er et samarbeid med Kulturstiftelsen Fenslet i Hønefoss og Ringerike Sparebank og har fått støtte fra Fond For Utøvende Kunstnere (FFUK). Det planlegges nå en mindre turné i løpet av våren 2009.

Lørdag 31. jan. kl 19.30

Show-konsert

med Alvold og Tynset janitsjarkorps.
Dirigert Nils Graftås.

Mandag 2. feb kl 18.00

"Pippi Langstrømpe"

av Astrid Lindgren.

Teaterforestilling med Victoria Productions

Fredag 5. feb. kl 19.30

Konsert

med Guren Hagen, Frode Berntsen og Vegar Ellevseth.
(Guren har flyttet hjem til Rendalen)

Guren Hagen fyller 50 år 12. januar og kan se tilbake på og feire 25 år som artist. Samme dag lanseres den nye plata – som får tittelen GUREN HAGEN. Plata inneholder "Sammarsmårrå" – som toppet Norsktoppen og i tillegg var den aller mest spilte sangen på NRK P1 sommeren 2008. Plata er produsert av Guren Hagen selv i samarbeid med Frode Berntzen og Vegar Ellevseth.

Galleri Elgen

Fram til 8. januar

Juleutstillinga

Eva Harr - grafikk

Finn Hald - keramikkfigurer

Christine Hald - keramikkfliser

Hanne Lunder - kunsthåndverk/keramikk

Live Ness - diverse teknikker

Arr.: Tynset kunstlag

BILLETTSALG

Telefon billettbestilling: 62 48 52 03

Åpningstider for billettsalg og reservering:

Mandag-fredag	kl 10.00 – 16.00
Søndager	kl 10.00 – 14.00

Forøvrig er billettsalget åpent 1 time før kino og arrangementer.

Bestill dine billetter på nett!

På www.tynsetkino.no og www.tynset.kommune.no kan du kjøpe billett til kino og arrangementer. Du får muligheten for å skrive ut billetten hjemme på din skriver. Ta den med og vis den fram for strekkodelesing i døra inn til salen.

Åpningstider Tynset Bibliotek

Hovedbiblioteket

Mandag-tirsdag, torsdag-fredag	kl.11:00 – 15:00
Onsdag	kl.11:00 – 19:00
Lørdag	kl.11:00 – 14:00

Stengt julaften, 27. desember og nyttårsaften.

Telefon: 62 48 52 18 / 62 48 52 19

E-post: postmottak.biblioteket@tynset.kommune.no

Filialen på Kvikne

Tirsdag	kl. 11:00 – 13:00
Onsdag	kl. 16:00 – 19:00

Stengt i julen.

Telefon: 62 48 41 86

Ordførerens side

Kriseåret

Nå nærmer vi oss atter en gang årsskifte, og da er det tid for å oppsummere det gamle og stake ut veien for det nye året. Det spesielle med det året vi snart har lagt bak oss er alle krisene som vi har opplevd. Sjøl om krisene ikke har rammet oss her på berget hardest til nå, vil vi helt sikkert få merke dem mer i fremtiden.

Foto : Ingrid Eide

Klimakrisa er ikke noe nytt som har kommet til i 2008, men vi har mer enn før erfart og blitt gjort oppmerksomme på hvor alvorlig den er. Utslipet av klimagasser og forbruket av energi bare øker, noe som allerede har skapt store alvorlige følger for klimaet på jordkloden. Ytterlige global oppvarming vil gi katastrofale følger, og som et eksempel kan Nordpolen bli isfri allerede inneværende avsmeltningssesong. Dette gir ringvirkninger både for dyreliv, været og ikke minst for mennesker rundt hele kloden. Klimakrisa fører også til dårligere og ødelagte avlinger verden over, og som alltid er det den fattige delen av verden som blir hardest rammet.

Matvarekrisa i store deler av verden fikk store overskrifter på vårparten, selv om heller ikke den kom brått på verdenssamfunnet. Den er på ingen måte over, og har ført til at flere hundre millioner mennesker sliter med å få tak i nok mat. Prisen på ris og kornprodukter har på verdensbasis steget med rundt 90 prosent, og andre råvarer har også gjort store hopp. Dette rammer selvsagt også skjevt, når en vet at matvarer står for 10 til 20 prosent av utgiftene i I-land, mens 60 til 80 prosent av utgiftene i U-land går til matvarer. Årsakene

til matvarekrisa er flere; økt oljepris gir økte fraktutgifter, økt forbruk av kjøtt i land som India og Kina, produksjon av biodrivstoff i stedet for matproduksjon, klimaendringer i form av ekstremvær og tørke, finansspekulasjoner på råvarebørsene og høyere kunstgjødselspris, er de viktigste årsakene.

Finanskrisa er den siste av de store krisene dette året. Spekulasjoner og uansvarlig kredittpolitikk er stikkord for den største økonomiske krisa siden krakket i 1929. Årets krise ble utløst i all hovedsak av en kollaps i boligmarkedet i USA, som var nedlånt med forbrukslån med sikkerhet i altfor høye boligpriser. Utenpå dette var det flere spekulanter som gjorde seg rike. Med krakket i boligmarkedet raste flere finansinstitusjoner i USA overende, og krisen spredte seg raskt til hele verden, noe som får ringvirkninger ned i det enkelte menneskers hverdag. Også i denne krisen er det uskyldige og de som har minst fra før som rammes hardest, mens de skyldige stort sett bare må kutte noe ned på sitt enorme luksusforbruk.

Alle krisene nevnt ovenfor har det til felles at de har kommet som følge av dårlig eller manglende vilje i det internasjonale samfunn til å styre verdensøkonomien og -politikken.

Om det kun er de mektigste finansinstitusjonene, de største multinasjonale selskapene og de største og rikeste landene som skal få bestemme spillereglene på det internasjonale spillebrettet, vil vi komme opp i stadig mer alvorlige kriser hvor uskyldige og fattige rundt om i verden blir rammet. Med bakgrunn i alvorlighetsgraden til disse krisene vi nå opplever, bør vi få til styring på en slik måte at vi faktisk klarer å redde jordkloden vår, og sikre ethvert land nok mat til egen befolkning, og fordele jordas ressurser på en slik måte at alle blir mette. Kanskje vi nettopp nå har muligheten, nå som vi ser at de gamle medisinene på disse feltene ikke har virket, å få til en mer rettferdig og bærekraftig fordeling av jordas ressurser. En kan kalle det for en utopi eller en ønskedrøm, men jeg kaller det håp om at en bedre verden er mulig.

God jul og godt nyttår til alle!

*Vennlig hilsen
Bersvend Salbu
ordfører*

Tynset Legekontor

Åpningstider

Legekontoret

Mandag - torsdag	08:00 - 15:00
Fredag	10:00 - 15:00

Laboratoriet

Mandag - torsdag	08:30 - 14:30
Fredag	10:00 - 12:30

Telefontid

Legekontoret har telefon 62 48 51 60

Mandag - torsdag	08:00 - 11:00 og 13:00 - 14:00
Fredag	10:00 - 12:00 og 13:00 - 14:00

Øyeblikkelig hjelp

Ved behov for *øyeblikkelig hjelp på dagtid* kan du ringe telefon 62 48 51 62. Ved behov for *øyeblikkelig hjelp mellom kl. 15:00 og 08:00 og i helgene* kan du ringe legevaktsentralen på telefon 62 48 22 11.

Åpningstider julen 2008

KUN for øyeblikkelig hjelp

Julaften	08:00 – 11:00
Mandag 29. desember	09:00 – 13:00
Tirsdag 30. desember	09:00 – 13:00
Nyttårsaften	09:00 – 11:00

Husk medisinbestilling i god tid før jul. Det er ingen medisinbestilling i romjula, gjelder også blodprøver.

Krisesenteret for Nord-Østerdal

Krisesenteret for Nord-Østerdal holder til på Tynset og er i første rekke et tilbud til innbyggerne i kommunene Os, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal, Rendalen og Stor-Elvdal. Senteret tar også imot brukere fra andre kommuner.

Telefonkontakt : 62 48 07 32

Telefonen er betjent hele døgnet for den som trenger noen å snakke med. Henvendelser kan godt være anonyme. Hvis ikke senteret kan gi nødvendig hjelp, kan senteret henvise til andre hjelpeinstanser.

Juleinformasjon fra helsestasjon

Julen er rett rundt hjørnet og forhåpentligvis uten ulykker og alvorlige skader.

Foreldre bør tenke på følgende:

- *Barn blir redde når foreldrene drikker og endrer atferd.*
- *Foreldre må stå sammen og sette felles grenser for ungdommene sine i forhold til alkohol.*

Forebygging av hjemmeulykker

- *Brannvern: røykevarsler , trekk ut stikk-kontakten på julestjernen om natten. OBS: Levende lys.*
- *Fall: Trappegrind, skliskre matter*
- *Skålningsskader: senke temperatur på varmtvannet*

Sikring av barn i bil:

- *bakovervendt babystol anbefales, større barn ca 4-11 år sikres med bilpute og bilens egne belter.*

Trening for barn i trafikken

- *Fotgjengerfelt/ atferd i trafikken*
- *Bruk av refleks*
- *Sykkelsikkerhet/ sykkelhjelm*
- *Bruk av hjelm i alpinbakken*

Informasjon og brosjyrer fåes på helsestasjon.

Åpningstider Helsestasjon

Mandag-torsdag	kl 09.00-15.00
Fredag	kl 10.30-14.00
Telefon	62 48 51 50

Helsetjenesten i Tynset kommune søker etter kvinnelige og mannlige støttekontakter

Vår brukere har behov for medmennesker som kan møte dem hjemme og ute, følge dem i fritidsaktiviteter og hjelpe dem å mestre livets ulike utfordringer. Vi tror at nettopp du kan skape en lysere dag for en som venter på ditt besøk. Det betales time- og kjøregodtgjørelse etter gjeldende satser. Støttekontakter gis et veiledningstilbud. Politiattest må fremlegges.

Send din søknad eller meld fra om din interesse til:

Tjønmosenteret, Tyllaldsveien 1A, 2500 Tynset

Alternativt kan du ringe fagleder Panu Pernu, telefon 62 47 10 86 / 48 86 89 70

Ny leder i din forening?

Kommunen får ofte spørsmål om hvem som er leder/kontaktperson for ulike frivillige lag og foreninger. Vi sender også av og til brev til organisasjonene. For at vi ikke skal henvise til feil person, ser vi gjerne at dere melder navn på ny kontaktperson til oss:

Telefon	62 48 50 00
Epost	postmottak@tynset.kommune.no
Post	Servicetorget, Rådhuset, 2500 Tynset

Kommunen informerer

En påminnelse

Brenning av husholdnings- og næringsavfall er forbudt

Brenning av husholdnings- og næringsavfall er forbudt i henhold til forurensingsloven. Avfall som ikke blir forsvarlig behandlet og tatt vare på utgjør et miljøproblem. Ved brenning frigjøres gasser som er helseskadelige og miljøforurensende både på kort og lang sikt.

Avfallet skal sorteres

- Rent papir skal i den hvite papirsekken fra FIAS, som hentes hver 4. uke.
- Glass og hermetikkbokser brenner uansett dårlig, og leveres til godkjente mottak.
- Papp og kartong skal også til godkjente mottak.
- ”Vanlige lyspærer” og lysrør er spesialavfall, og leveres til godkjent mottak, eller til kolonial-butikk som skal ha egen boks til formålet.
- Elektriske artikler leveres også på godkjent mottak, eller i butikk som selger slike.
- Større ting som ikke går i restavfallssekken leveres på godkjent avfallsmottak.

Godkjent mottak

Som godkjente mottak tilbyr FIAS ubetjente returpunkter for bølgepapp, kartong, glass- og metallemballasje på Tynset, Tyllaldalen, Fåset, og Kvikne. I tillegg er det betjent gjenvinningsstasjon på industriområdet på Tynset, og en mobil gjenvinningsstasjon på Kvikne i sommerhalvåret. Mer informasjon finner du på www.fias.no.

Landbruksavfall

Rundballplast skal ikke brennes , men rengjøres og leveres godkjent mottak.

Silorester skal ikke brennes eller lagres nær bekker og vassdrag av fare for avrenning av næringsstoffer. Ved råtning blir det også dannet metan, som er en veldig uheldig klimagass. Silorester fra gården kan imidlertid være en ressurs på lik linje med husdyrgjødsel. Dersom avfallet komposteres, kan det utnyttes til gjødsel og jordforbedring enten på egen eiendom eller ved salg.

Overtredelse av forurensingsloven kan straffes med bøter.

Dersom du har spørsmål kan du kontakte kommunen (62 48 50 00) eller FIAS (62 49 48 00).

Unngå frosne vannledninger

Vinteren er i gang. Det kan være lurt å være på vakt og ta forholdsregler mot frosne vannledninger.

Dette kan være:

- *Passe på at det ligger snø over vannledninger som er utsatt. Legg gjerne litt ekstra over vannledningen og inntil veggen der vannledningen går inn i huset.*
- *Unngå unødvendig tråkk/trafikk over områder der det ligger vannledninger.*
- *Pass på å lukke ventiler og vinduer i kjeller og hold temperaturen over null.*

Den private huseier er selv ansvarlig for egen stikkledning fra kommunens stoppekran/stender ved hovedledningen og inn i huset.

Tynset kommunes kultur- og idrettsfond

Første søknadsfrist til Tynset kommunes nye kultur- og idrettsfond er 20. januar. Øvrige søknadsfrister er 20. mai og 20. september.

12% av konsesjonskraftinntektene er avsatt til kultur- og idrettsformål. For 2009 utgjør dette 1,9 millioner kroner. Formålet med fondet er å virkeliggjøre kommunens målsetting om at Tynset kommune skal vekke positiv oppmerksomhet som kulturkommune.

Aktører innen idrett og kulturliv i Tynset kommune kan søke. Søknadsskjema, vedtekter og retningslinjer finner du på kommunens nettsider. Du kan også hente papirutgave på servicetorget.

Brøyting og strøing

Brøyting av kommunale veier vil i vinter i hovedsak foregå i ordinær arbeidstid, men fordi brøyting gjøres mer effektivt for det blir trafikk på veier og parkeringsplasser, må det noen ganger startes tidligere. Gang- og sykkelveier vil bli prioritert høyere enn kjøreveiene. Veiene i boligområdene vil i helgen ikke bli brøytet før det har kommet ca. 15-20 cm snø, og strøing vil kun skje på spesielt vanskelige steder.

For at brøyteutstyret skal komme fram, må vi be om at den enkelte bilist ikke setter fra seg bilen i veien, særlig ved snøfall.

Hver enkelt bør også legge snøen på egen tomt og ikke legge denne i veien eller hos naboen når de måker innkjørselen. Plassering av snø i veien vil bare skape ergrelse for de som kjører langs veiene og den som må ta seg av andre sin snøhaug.

Vi minner også om politivedtektene for Tynset kommune som sier at det er eier av hus eller grunn mot offentlig sted som har ansvaret for snørydding og strøing av fortauet.

Flere vil etablere internasjonalt råd

I kjølevannet av den store mangfoldkonferansen på Tynset 24. oktober vil nå flere kommuner i regionen etablere internasjonalt råd etter modell fra Tynset og Tolga.

Nå stiller de internasjonale rådene i de to kommunene seg villig til å hjelpe andre kommuner i etableringsfasen. Internasjonalt råd på Tynset og Tolga sto i samarbeid bak mangfoldkonferansen på FN dagen 24. oktober. Det er første gangen konferanse som dette ble holdt i Fjell-regionen.

Innledere fra både regionalt og nasjonalt næringsliv, politikk og kulturliv representerte stor bredde i tema. Skoler og barnehager i kommunen har gjennom mangfoldåret jobbet med ulike temaer som også ble presentert på denne dagen. Mahdi Hassan, leder for Internasjonalt råd i Tynset, er svært fornøyd med responsen.

– Det er også første gang en rørsordfører åpner en konferanse på Tynset. Det sier noe om hvordan vi nå i enkelte tilfeller endelig begynner å se på oss selv som en region, konstaterer Mahdi fornøyd.

Andre kommer etter

Signalene han i ettertid har fått fra flere kommuner om at de ønsker å etablere et internasjonalt råd i kommunen så fort som mulig,

gleder ham stort.

– Dette gjør oss sterkere. Integrering er et lokalsamfunnsarbeid. Derfor er det viktig at det skjer samarbeid på tvers av grenser, både geografisk og faglig. Aldri har kommunen hatt en arena hvor innbyggere, lag og foreninger, næringsliv, politikere, Nav og kommuneadministrasjon møtes og over bordet for å drøfte og diskutere slike spørsmål. Det har vist seg nødvendig og nå har vi vist at vi er et handlingsdyktig råd som kan gjøre mye på kort tid, konstaterer Mahdi.

– Det handler om å se innvandrere som ressurspersoner som kan gi oss arbeidskraft, livsutfoldelse og et andre perspektiv på tilværelsen. Dette handlet konferansen om, og det er det vårt arbeid i internasjonalt råd handler om, sier leder i Internasjonalt råd på Tolga Ragnhild Aashaug.

– Vi ønsket også å formidle kunnskap om hvordan man kan lykkes i integreringsarbeidet, men ikke minst å få synliggjort at det trengs en vilje og en innsats for å få dette til.

Mahdi vil også understreke at det er viktig at det flerkulturelle miljøet i regionen kommer

Over: Mahdi Hassan, leder i Internasjonalt Råd i Tynset. Foto: Ingrid Eide

Til venstre: Ordfører Bersvend Salbu, foredragsholder Abid Q. Raja og barn fra barnehagene i Tynset tar en pause under konferansen. Foto: Mahdi Hassan

Tekst : Ingrid Eide

på banen med sin all den kunnskap og alle de ressurser de representerer. De oppfordres til å ta initiativ og kontakt. Banke på mange dører og søkte informasjon. Tålmodighet er en viktig bestanddel i denne type arbeid understreker Mahdi og trekker fram sin etablering av Tynset judoklubb for 10 år siden, og som etter hvert har blitt et populært tilbud i hele regionen.

Veien videre

Rådets handlingsplan viser hvor vi vil gå videre og hvilke områder vi vil fokusere på.

Internasjonalt råd ...

- skal være en høringsinstans for kommuner og fylke i integrasjonspolitikken.
- skal vise oss frem på ulike arenaer for å gi folk informasjon og kunnskap om hvem vi er.
- skal bidra til innspill i ulike tilflyttingskampanjer
- er viktig at vi synliggjør vårt arbeid slik at befolkningen vet hva vi gjør.
- være en arena hvor lokalbefolkningen kan drøfte ting, diskutere og bidra i integreringsspørsmål

Hvordan kommer du deg til jobben?

Tom Erik Lersveen

Mali Hilmarsen

Hege Vestgård

*Kjører?
Sykler?
Sparker?
Kollektivt?*

Tom Erik Lersveen, Rendalen

Han jobber ved Holmen bil og har kjørt buss til og fra Rendalen i tre år. 80 prosent av arbeidskjøring har foregått kollektivt. Sist i november flyttet han til Auma.

– Nå kjører jeg bil fordi det ikke rutetider for buss mellom Alvdal og Tynset som passer med min arbeidstid, sier han.

Mali Hilmarsen, Vingelen

– Jeg bor i Vingelen og jobber tre ulike steder på Tynset, forteller Mali.

– Når jeg har vakter ved sykehuset er vi flere som samkjører fra Vingelen, og vi skifter på å kjøre. Når jeg jobber ved Waagans Bakeri kjører jeg selv.

Det går en buss fra Vingelen klokka sju og en klokka åtte. Den er ikke fremme på Tynset når mali skal begynner sin arbeidsdag. Derfor kjører hun.

Hege Vestgård, Tynset

Driver Tynset Zoo og kjører til jobb.

– Jeg har mindre enn fire kilometer til jobb, men helt avhengig av bil for å kunne hente treåringen vår i barnehagen i Haverslia, sier hun.

– Jeg stenger butikken halv fem, skal telle kassa og være i barnehagen kvart på fem. Det går ikke uten bil. Jeg drar heller ikke ned igjen til byen for å handle etterpå med en treåring bak på sykkelen. Man er *helt* avhengig av bil her. Vi prøver å samle gjøremål i sentrum slik at det blir færrest mulig turer. Men jeg må si jeg noen ganger synes synd på dem som ikke har bil. Her fra dyrebutikken tar mange som ikke har bil en taxi når de skal hjem med 15 kilo dyrefôr.

Tekst og foto : Ingrid Eide

Tom for julegaveidéer? Kjøp gavekort!

Kortene selges i billettsalget i Tynset kulturhus og på Servicetorget.

Gaven passer både til barn, ungdom og voksne.

Kortene kan veksles inn i ordinær billett på ønsket forestilling!

Advokat

Bjørnar Kristiansen

Røros: Tollef Bredals vei 13 • 7374 Røros

Tynset: Parkveien 5 • 2500 Tynset

Mobil: 95 14 86 98

bjornar@advokateneiosterdalen.no

Nye boligområder i Tynset tettsted

Tekst: Astrid Alice Haug

Gjennom arbeidet med kommunedelplan for Tynset tettsted ble det lagt vekt på å finne alternative og attraktive områder for boligbygging, fortrinnsvis i gangavstand fra sentrum. 11 nye områder for boligbygging ble lagt inn i kommunedelplanen. I skrivende stund er det igangsatt reguleringsplanarbeid i privat regi for 5 av dem.

Kommunedelplan for Tynset tettsted 2007 - 2019

Kommunedelplan for Tynset tettsted ble vedtatt i kommunestyret den 13.12.07. I planen er det lagt vekt på at kommunen skal kunne dekke etterspørselen etter ulike typer boliger og boligområder; både leiligheter i sentrum (fortetting), konsentrert småhusbebyggelse og sentrumsnære boligfelt med eneboliger og tomannsboliger. Et boligområde ved travbanen er spesielt lagt til rette for familier som ønsker en livsstil hvor hest er sentralt.

Miljøperspektiv i planen

Et av hovedmålene med kommunedelplanen er å styrke Tynset sentrum og bidra til korte avstander mellom sentrale fellestjenester, sentrumsfunksjoner og boliger. Gjennom dette skal Tynset være et attraktivt sted for næringsutvikling, boligbygging og tilflytting.

Et viktig prinsipp for tilrettelegging av nye boligområder er at lekeplasser og gjennomgående gang- og sykkelveger skal være etablert før nye byggeområder tas i bruk. Det skal tilrettelegges for at ganglinjene til sentrum blir kortere enn bilvegen. På denne måten kan folk stimuleres til å bruke beina framfor bilen.

Gjennomgående og forutsigbare ganglinjer og grønnstruktur er viktig for å gjøre tettstedet funksjonelt for myke trafikanter og for å redusere bilbruken. Dette gir mindre forurensing og har betydning for både helse og trivsel. Det er lagt vekt på å beholde korridorer som sikrer sentrum og boligområdene tilgang til utmarka gjennom sammenhengende grønne områder for stier og skiløyper.

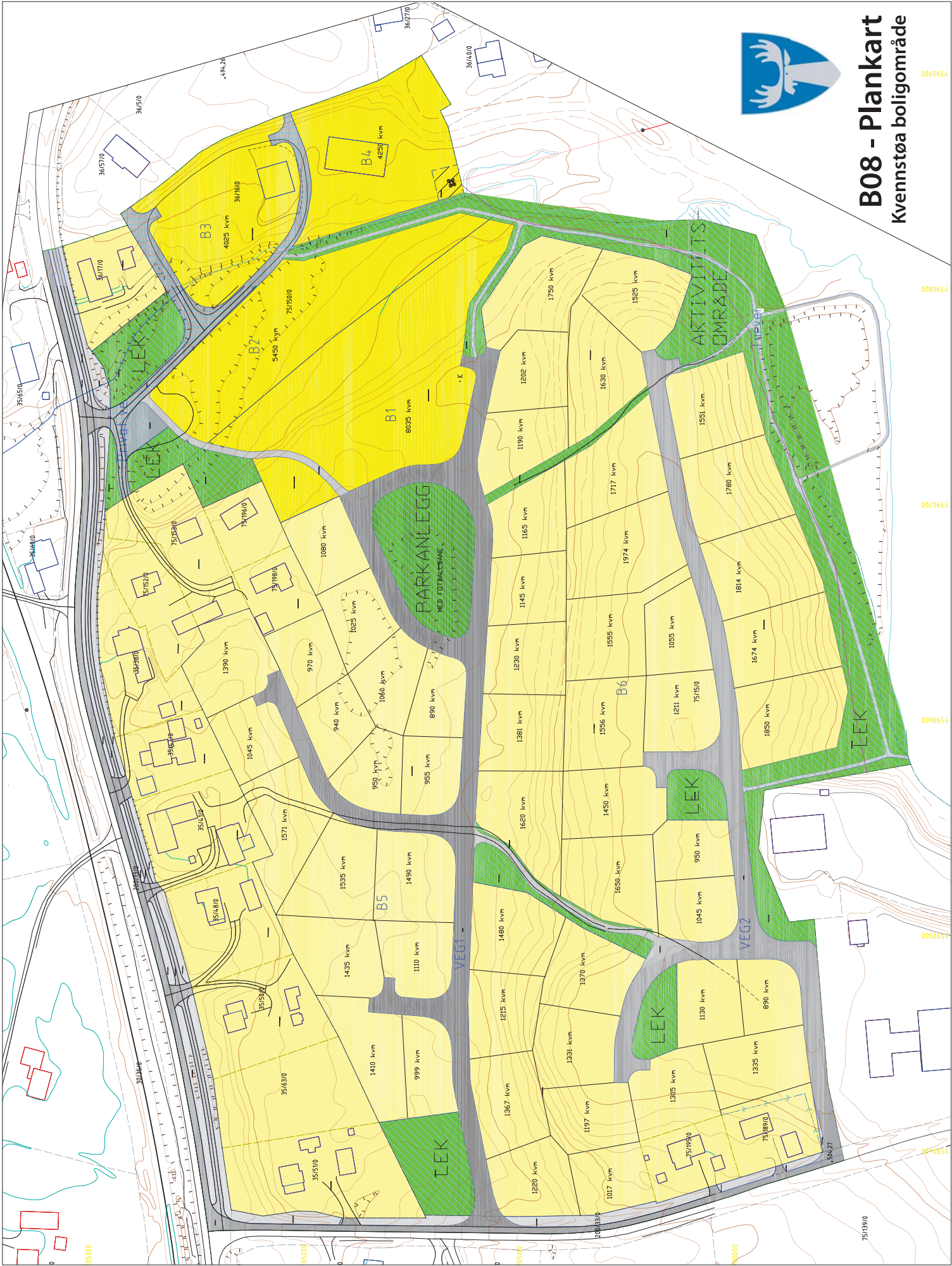
Nye boligområder og bygg skal tilrettelegges for tilknytning til fjernvarmeanlegg så fremt de ligger innenfor konsesjonsområde for fjernvarmeanlegg.

Nye boligområder

I kommunedelplanen er det avklart 11 nye områder for boligbygging. Det er nå igangsatt reguleringsplanarbeid for 5 av disse områdene; 2 planer er under utarbeiding, mens planforslag er utarbeidet for 3 områder.

Planbehandling

Når tiltakshaver har oversendt endelig planforslag til kommunen for behandling, legges saken frem for formannskapet som planutvalg. Formannskapet tar da stilling til om planen kan legges ut til offentlig ettersyn eller om det kreves visse planendringer før dette kan gjøres. Når planen legges ut til offentlig ettersyn kan alle som har synspunkt til planen fremme disse skriftlig til kommunen innen fastsatt frist. Offentlig ettersyn av planforslag kunngjøres i minst 2 aviser, her normalt Østlendingen og Arbeidets Rett.

Planer under utarbeiding

BRENNRUD (B01)

Området ligger øverst i bygda og det er i kommunedelplanen gitt åpning for etablering av et mindre boligområde med et begrenset antall tomter (6 stk). Området har flott utsikt og lett tilgang rett ut til naturmark. Det legges opp til store tomter dvs. tomter på godt over 2 mål.

Status: Oppstart av planarbeid er varslet. Planen er under utarbeiding og vil bli oversendt kommunen for behandling på nyåret.
Tiltakshaver: Brennrud boligområde v/Bjørn Jordet
Planlegger: Feste Nordøst as

LILLEBEKKMOEN (B07)

Sentrumsnært boligfelt med god adkomst og G/S-vei. Området er i dag et skogsområde med furu-vegetasjon. Slik det ser ut nå, vil det ble lagt til rette for frittstående eneboliger i tun og mer tradisjonell eneboligbebyggelse. I kommunedelplanen er antall boliger anslått til ca. 60. I tillegg skal det etableres barnehage innenfor området. Planområdet har nærhet til Nytrømoen, og det skal etableres gangveg-forbindelse til idrettsanlegget. I tillegg kommer lysløypa tett innpå boligområdet. Det legges opp til eget gang- og sykkelvegnett innenfor boligområdet, som knyttes til gangvegen langs FV 681 - Parkveien.

Status: Planen er under utarbeiding og vil bli oversendt kommunen for behandling på nyåret.
Tiltakshaver/utbygger: SK-Bygg as
Området planlegges av: Feste NordØst as

Planforslag er utarbeidet

KVENNSTØA (B08)

Planområdet er relativt stort og forslaget legger opp til et mindre område for konsentrert småhus-bebyggelse til rekkehus/leiligheter og om lag 50 romslige selvbyggertomter. Det er lagt opp til relativt store tomter med størrelser fra ca. 1 til 2 dekar. Det legges til rette for å ha et rikt og variert bolig- og bygningsmiljø, der det skal tillates en variert bygningsutforming. Solrikt område med god utsikt mot sør og vest. Boligfeltet vil få en gjennomgående gang- og sykkelveg med forbindelse til eksisterende gang- og sykkelveg mot Tynset sentrum. Gang- og sykkelveger og atkomstveger skal asfalteres og belyses. Det legges opp til flere områder for lek og opphold i feltet. Tilgangen til nærliggende turområder sikres gjennom regulert turveg. Det legges vekt på at de grønne arealene i området skal ha god kvalitet og opparbeides i en helhetlig parkmessig stil.

Status: Planforslag oversendes kommunen formelt i desember 08.
Tiltakshaver: Grunneierne i området
Planlegger: Jakob Nordstad

ÅNGARDSMOEN(B12)

Planforslaget omfatter et areal på ca 30 dekar og legger opp til etablering av forholdsvis konsentrert boligbebyggelse. Det legges opp til etablering av 9 frittstående boliger og 4 bygg i kjede. Parkering etableres på egen tomt for de frittstående boligene. For byggene i kjede løses parkering med felles garasjebygg. 6 av de frittstående eneboligene danner et tun, rundt et sentralt grønt/lekeområde. Deler av området er egnet for sokkelbebyggelse. Boligområdet er sentrumsnært samtidig som det ligger nært skog- og turområder, med opparbeida lysløype nord for planområdet. I tillegg legges det til rette for nærlekeplasser; en balløkke og et lekeområde mot lysløypa.

Status: Planforslag er oversendt kommunen for behandling.
Tiltakshaver/utbygger: SK-Bygg as
Området planlegges av: Feste NordØst as

FREDLUND (B15)

Planområdet omfatter et areal på ca. 20 dekar. Planen legger opp til en etablering av 7 eneboliger og konsentrert småhusbebyggelse i form av 3 bygningsenheter i kjede (leiligheter/rekkehus), samt et frittstående bygg. Deler av området er egnet for sokkel-bebyggelse. Området omfatter i all hovedsak dyrka mark, med furuvegetasjon mot vest. Boligområdet ligger i tilknytning til gang- og sykkelvegnettet langs Fv 681 – Kongsveien. Atkomst til det nye boligområdet planlegges etablert fra Gamle Allmannvei. Det skal etableres felles lekeområde sør i området. Området har kort avstand til skogsområder med turvegnett.

Status: Planforslag er oversendt kommunen for behandling.
Tiltakshaver/utbygger: SK-Bygg as
Området planlegges av: Feste NordØst as

Kulturkaféen
i Tynset Kulturhus

Kafévert Roger Berntsen med stab
ønsker deg velkommen!

Vi tilbyr hjemmebakke rundstykker og kaker
Salater og suppe – Varmretter til lunsj
Lunsj hver dag kl. 11:00 - 13:30 (unntatt lør/søn)

Åpningstider
Mandag - fredag: Kl. 09:00 - 16:00
Lørdag: Kl. 10:00 - 15:00
Søndag: 1 time før forestilling

Telefon: 62 48 33 33 Telefaks: 62 48 33 30
Epost: post@meskano.no Web: www.meskano.no

Din lokale kiropraktor

Iver Løchen

Autorisert medlem av Norsk Kiropraktorforening

Behandling av muskel- og skjelettlidelser

Belastningslidelser - Akutte tilstander - Idrettsskader
Vi utfører trykkbølgebehandling

For informasjon, timebestilling og akutthjelp

911 10 801

Vi holder til i 2. etasje i Trontorget

Returadresse: Tynset kommune, Servicetorget, Rådhuset, 2500 Tynset

Åpningstider i jula

Gjenvinningsstasjoner:

Røros har åpent mandag 29/12 kl. 11.00–14.00
Tynset har åpent tirsdag 30/12 kl. 11.00–14.00
Øvrige stasjoner er stengt i jula.

Omlastingsstasjon på Eid:
24/12 og 31/12 kl. 8.00–12.00
29/12 og 30/12 kl. 8.00–15.30

Hovedkontoret på Tolga er stengt 24/12 og 31/12.
29/12 og 30/12 har vi telefonid kl. 10.00–14.00.

Vi i FIAS ønsker dere alle en riktig god jul!

Tlf.: 62 49 48 00 • www.fias.no

Julesekk og kalender

Også i år får du en ekstra sekk for julepapir. Den kommer i postkassa før jul. Se etter den røde julekonvolutten.

Samtidig får du miljøkalenderen for neste år, med både tømmeplan og sorteringsveileder.

GOD JUL!

Hilsen alle oss i FIAS

Tlf.: 62 49 48 00 • www.fias.no

Farlig avfall leveres for seg

Avfall med miljø- eller helse-skadelige stoffer leverer du gratis til FIAS eller til forhandler.

Ta vare på miljøet
– bruk gjenvinningsstasjonen!

Tlf.: 62 49 48 00 • www.fias.no

Tynset kommune

Romslighet – Mot – Humør

Servicetorget, Rådhuset, 2500 Tynset

Servicetorget har åpent hverdager kl. 09:00 – 15:30

Telefon: 62 48 50 00
Telefaks: 62 48 50 11
Internett: www.tynset.kommune.no
E-post: postmottak@tynset.kommune.no

Turistinformasjon

Telefon: 62 48 52 18

Tekniske tjenester

Ved akutte feil på kommunale vei-, vann- og avløpsanlegg utenom kontortid meldes dette til Midt-Hedmark Brann- og Redningsvesen på telefon 62 43 32 20.

Tynset legekantor

Telefon: 62 48 51 60
Telefontid:
Mandag–torsdag: 08.00 – 11.00 og 13.00 – 14.00
Fredag: 10.00 – 12.00 og 13.00 – 14.00

Legevaktsentralen

Telefon: 62 48 22 11

Krisesenteret for Nord-Østerdal

Telefon: 62 48 07 32

PP-tjenesten

Telefon: 62 48 50 00

Tynset barneskole

Telefon: 62 48 50 70
Internett: www.tynset.kommune.no

Tynset Ungdomsskole

Telefon: 62 48 51 10
Internett: www.tynset-ungdomsskole.no

Tyllidalen skole

Telefon: 62 47 16 65
Internett: www.tyllidalen.no/skole

Kvikne skole

Telefon: 62 48 55 20 / 988 27 942
Internett: www.tynset.kommune.no

Fåset skole

Telefon: 62 48 58 50
Internett: www.tynset.kommune.no